

ויזרע יצחק

שנה טז'

סיוט ה'30ט (ת"א)
20:18

יוצא לאור ע"י מדרשת
"ויזרע יצחק"

תשעה באב (נרחה)
הפטרה: "אסף אסיפם"
ט' אב תשפ"ג

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

1955 שנה לחורבן בית מקדשנו, סימנה כ"א

הגיגים לט' באב

"לא זורבה ירושלים אלא על בטול תורה שנאמר: "על מה אבדה הארץ"? (ירמיה ט' יא).
והתשובה היא: "על עוכם את תורת" (ירמיה ט' יב)

נשאלת השאלה, מדוע חרבה הארץ על ביטול התורה בלבד, הלוא באותו הדור עברו עבירות חמורות כמו עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, מדוע הקפידא היא רק על בטול התורה? מתרץ ה"אלשיך" הקדוש במשל למלך, שהיה לו אומן גדול, שהיה מומחה בניגון בכינור. והיה מהנה את המלך מאוד. והאומן ההוא היה אדם מושחת והיה מתנהג בצורה נוראית עם הבריות, מכה אותם ואף שופך דמים. וכאשר היו קובלים עליו אצל המלך, המלך לא היה מעניש אותו כיון שהוא היה נהנה מהנגינה שלו. יום אחד, הכה המנגן בידו על הלחי של אדם אחד, האדם מוכה קם על המנגן ככעסו וחתך את ידו בחרב. אז ציוה המלך להרוג את המנגן, על כל אותם תועבות שעשה, מפני שכעת כבר לא תהיה לו הנאה ממנו מאחר שנחתכה ידו ואינו יכול לנגן בכינור. יוצא, שהסטירה שהמנגן סטר לאיש על הלחי, היא זו שגרמה למותו, שנהרג על העונות הראשונים. והנמשל הוא שכך הדבר אצל בני ישראל, כל זמן שהם היו עוסקים בתורה, עסק התורה היה חביב לפני הקב"ה ולא העניש אותם על העברות החמורות שבידם, אך אחרי שהם בטלו מעסק התורה, הדבר גרם לכך שהקב"ה הגלה אותם והחריב את משכנם, בשביל אותם העבירות החמורות שהיו בהם.

"ציון במישפט תפודה ושביה בצדקה" (ישעיהו א' כד)

חז"ל אמרו בגמרא (ברכות ו'): "אגרא דתעניתא-צדקתא". שלפי פירוש רש"י עיקר קבלת שכר בעבור התענית הוא בשל הצדקה שנותנים בה לעניים. ובתשעה באב יש להרבות במתן צדקה במיוחד משום שנאמר: "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה", ועל ידי מתן הצדקה התענית היא מקובלת ביותר. אך מה הקשר בין התענית לצדקה?
מתרץ רבי אבא שאול חדד, רבה של בן גרדאן שבתונסיה, בהקדימו את דברי הגמרא (ב"ב י). ששאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא: "אם א-להיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם"? אמר לו רבי עקיבא: "כדי שבזכותם ניצל מדינה של גהינם". אמר לו: אדרבא, זו היא שמחייבת אתכם לגיהנם, אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורים, וציוה שלא להאכילו ולא להשקותו. והלך אדם אחד, והאכילו והשקהו. כששמע המלך לא יכעס עליו"? אמר לו רבי עקיבא: "אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך שכעס על בנו וחבשו בבית האסורים, וציוה שלא להאכילו ולא להשקותו. והלך אדם אחד והאכילו והשקהו. כששמע המלך-לא דורון משגר לו"? לפי זה, אנו, שקרויים בנים, ככתוב: "בנים אתם לה' א-להיכם" (דברים יד' א) מי שמאכיל ומשקה אותנו, נחשב שהוא מאכיל את בנו של המלך שוודאי ישגר לא המלך דורון.

"מישנכנס אב מביעטין בשמוזה" (תענית כט.)

חודש אב אסור בכל שמחה, אם כך מדוע אמרו חז"ל "ממעטין בשמחה" הלוא גם מיעוטו אסור? מבאר רבי צדוק הכהן ב"פרי צדיק" שחודש אב, "טוביה גנוז בגויה", יש טוב שגנוז בו ובעתיד יתברר שהכל היה בבחינת "אור כי טוב" אלא שהשמחה, בשלב הזה, צריכה להיות צפונה וגנוזה בלב, ורק צריך להאמין שלעתיד יתהפכו ימי חודש אב למועדים וימים טובים ותהיה בהם שמחה.

נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ו

אריה שור בן נפתלי ומינה ז"ל נלב"ע יב' אדר תשפ"ג

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת :

חביבה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

נא לשמור על קדושת הגליון

"על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון" (תהלים קל"א)

לפי הכתוב, כאשר באו גוים בנחלת ה' הם החריבו את בית המקדש וגירשו את בני ישראל מאדמת הקודש, ורק כאשר הם הגיעו אל נהרות בבל, "שם ישבנו גם בכינו", הם החלו לבכות. ונשאלת השאלה, מדוע הם התחילו לבכות רק כאשר ישבו על נהרות בבל ולא התעוררו לבכות קודם לכן בשעת הגירוש או בדרך? שאלה נוספת היא מדוע נאמר "גם בכינו", הרי תיבת "גם" באה לרבות, אם כך, מי עוד בכה כאן יחד עם ישראל?

מתרץ רבי ישראל מאלכסנדר, בעל ה"ישמח ישראל", על פי דברי הזוהר שאומר שבעת בריאת השמים והארץ נאמר "ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע" (בראשית א' ז), וכאשר התרחקו המים התחתונים מהקב"ה הם היו בוכים ואומרים שגם הם רוצים להיות קרובים אל הקב"ה, וכדי לפייס אותם נתן להם הקב"ה את מצות ניסוך המים ושיקריבו מלח (שבא מהמים) בקרבנות, ועל ידי ברית המלח וניסוך המים נחה דעתם. אלא שכעת, בעת החורבן, כאשר התבטלו הקרבנות, חזרו המים התחתונים לטעון את טענתם הראשונה שגם הם רוצים להיות קרובים אל הקב"ה, ולכן היו נהרות בבל בוכים על שהתרחקו מן הקדושה, וכאשר הגיעו בני ישראל וישבו על נהרות בבל ושמעו את בכי המים הם נשאו קל וחומר בעצמם, ומה המים שלא זכו כי אם למלח של הקרבנות ולניסוך המים כך, אנחנו שהיינו קרובים כל כך אל הקב"ה על אחת כמה וכמה שעלינו לבכות ולהתאבל על שהתרחקנו ממקור הקדושה. לכן נאמר "גם בכינו" שהם בכי יחד עם מי הנהרות.

מזכרות לתיקון זוטא המרגלים

סיפור הרב ישראל פסח: פעם הדרכתי קבוצה של תיירים יהודים מדרום אפריקה שהגיעו לארץ בתקופת בין המצרים. הם שאלו האם מותר להם לטייל או לקנות דברים בתקופת שלושת השבועות שבין י"ז לתמוז לתשעה באב, והשבתי להם שעל פי ההלכה זה אסור. למרות שידעתי שזו ההלכה, היה לי קשה עם זה, שכן כמעט שלא היו להם חוויות של תיירים, שאוהבים בדרך כלל לקנות מזכרות ותמונות בכל מקום שבו הם מטיילים. כיוון שחששתי שאולי יש כאן טעות, הלכתי לשאול בעניין את הרב מרדכי אליהו זצ"ל והוא ענה לי: "מצווה עליהם לטייל בשלושת השבועות, מצווה עליהם לקנות תמונות ומזכרות בבין המצרים, ואף מצווה לקנות ולטייל בשלושת השבועות הללו כמה שיותר". שאלתי את הרב מדוע זה מותר? והרב השיב לי שהסיבה של בין המצרים היא חטא המרגלים, שלא הבינו את מעלתה של ארץ ישראל ולא הכירו בחשיבותה. אך במקרה הזה, מדובר בתיירים מחו"ל שצריכים לתקן את החטא הזה ולא האהוב את הארץ. אם הם לא יטיילו איך הם יצליחו לרכוש את אהבת הארץ? ואם הם לא יקנו איך הם יביאו את סיפור הארץ הטובה לבני משפחותיהם?

"על אלה אנכי בוכיה עיני עיני יורדה מים" (איכה א' ט"ז)

אומר הסבא מקלם שבתשעה באב אנחנו רואים את המון העם שבוכים כאשר אומרים את הקינות. אבל על מה הם בוכים? הם בוכים על הצרות שסבלו אז ועל הריגת עשרת הרוגי מלכות, וזה דומה לאדם ששומע 'משל' ובוכה עליו, לא זו צריכה להיות הסיבה לבכי, אלא בזמן קריאת הקינות החובה היא להתבונן מדוע באו אליהם הצרות האלה, כי ידוע הוא שלכל מה שקורה לאדם יש סיבה, וכבר הודיעו לנו חז"ל שהסיבה לצרות והחורבן היתה "שנאת חנם". מוסיף הסבא מקלם שבניין ירושלים ונחמתה יהיה כנגד עיקר חורבנה, כמו שאדם ההורס בנין, אם ירצה הוא לבנותו שוב, הוא צריך לרצף את האבנים ולקבוע את הלבנים, ככה גם בעניין החורבן, ידוע שמה שגרם לחורבן הוא ביטול תורה ושנאת הבריות, לכן הבניין הוא לתקן את מה שגרם להרס, דהיינו לנטוע בלב האנשים את אהבת הבריות ולעסוק בתורה באהבה, זה יביא לבניין ירושלים.

"השיבנו ה' אליך ונשובה זודעי ימינו כקדם" (איכה ה' כ"א)

לפי הנאמר במדרש הקב"ה פונה כאן לישראל ואומר "שובו אלי ואשובה אליכם" (זכריה א ג) וישראל משיבים ואומרים "השיבנו ה' אליך ונשובה" מהו פשר הוויכוח הזה בין הקב"ה לעם ישראל?

מבאר רבי יוסף שאול נתנון בעל "שואל ומשיב" במשל לבן מלך שחטא, ואביו כועס עליו מאוד ומראה לו פני שונא ואינו מתרצה אליו, אלא ממתין עד שיבוא הבן ויבקש סליחתו. אף שבוודאי האב באהבתו הרבה לבנו, משתוקק ומצפה להשתעשע עם בנו, עם כל זה הוא מקשה את לבו ואינו מתפייס, אלא הוא ממתין עד שהבן יכיר בחטאו ויבוא לבקש סליחתו, זאת כיון שהאב חושש שאם הוא יסלח לבנו, ישוב הבן לכסלו ויחטא פעם נוספת, לכן הוא ממתין לתשובתו של הבן. כך נוהג הקב"ה עם ישראל, תחילה "שובו אלי" ואז "ואשובה אליכם". על כך משיבה כנסת ישראל, שהנהגה זו היא צודקת אם לאחר הגלות הזו יש חשש שתהיה גלות נוספת, אז יש מקום לחששו של הקב"ה שמא יחזור ישראל וישקעו בחטא, ויהיה עליו להענישם ולהגלותם. אבל, אומרת כנסת ישראל, אנו מובטחים שזו היא הגלות האחרונה, ואחריה "חדש ימינו כקדם" לכן אנו מבקשים אל תמתין עד שנשוב בתשובה אלא "השיבנו ה' אליך ונשובה".

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם: פורטונה בן חמו בת סימונה, אליס מורלי בת לאה, שולה לוי בת גורג'יה, ענת בת שולה, יצחק בנימין בן אילנה, רונן בן איווט, מוטי נאור בן צביה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנכות בית" ו"ברית יצחק" חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נוה גן פ"ת 20:30-21:30 לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315